

Mestská krajina KVP

Intervencia vo verejnom priestore sídliska KVP (draft)

17. 3. 2023

Autor*ky
Spolka
Mgr. Lýdia Grešáková
MgA. Viktória Mravčáková
Ing. arch. Katarína Onderková
Ing. arch. Kristína Roman
Mgr. et Mgr. Zuzana Révészová

Zadávatel'
ARR - Agentúra Regionálneho rozvoja
Zstúpená: Jaroslav Tešliar

Spolka, o.z.
Atletická 28
Košice, Slovakia
IČO: 50170431

Kontakt:
+421 904 245 344
spolka@spolka.cc
viktoria@spolka.cc
www.spolka.cc

Spolka

Východiská intervencie

Cieľom projektu Mestská krajina KVP je komplexné, prepojené a strategické uvažovanie o revitalizácii verejných priestorov na sídlisku s ohľadom na zmeny klímy.

Komplexné revitalizácie s ohľadom na klimatické zmeny sa zameriavajú na zlepšenie kvality verejných priestranstiev, rozšírenie ponuky voľnočasových aktivít a zlepšenie občianskeho života.

Prepojené strategické uvažovanie v sebe nutne prepája plánovanie fyzického priestoru s procesnými plánmi – participáciou a manažmentom údržby, ktoré dopĺňajú zmeny fyzickej infraštruktúry. Zapájanie ľudí z mestskej časti je dôležitým aspektom pre prehĺbenie dôvery, spolupráce na skvalitňovaní a podieľaní sa na starostlivosti o verejné priestory sídliska.

Mnohé štúdie (napríklad v Jilemnici a Štětíne od UNIT architekti, Interboro architects v Detrote) podčiarkujú skutočnosť, že – ruka v ruke s dobrou stratégiou, komunikáciou a participáciou – stačia malé, dobre zamierené intervencie do priestoru aby sa výrazne zlepšilo uvažovanie o kvalite života na sídlisku a tým aj, postupne, dôvera v nové riešenia samosprávy a kvalita života ako taká. V pláne je preto uskutočniť niekoľko intervencií na posilnenie výkonnej stránky projektu.

Cieľom prvej intervencie v tejto fáze je predstaviť projekt a zdôrazniť jeho zámer. Má posilniť existujúcu zeleň prírode blízky spôsobom, posilniť prepojenosť ekosystému a naviazať na komunitné a občianske aktivity. Nástrojom pre uskutočnenie cieľa je, podľa kvality pre ktorú boli vybrané autorky zámeru, vytváranie pozitívnej budúcnosti. Tvorba tejto budúcnosti je zároveň posunom od zaužívaných koľají sústredenia sa na nápravy aktuálnych problémov miesto holistického uchopenia riešenia.

V súlade s cieľom projektu ako aj intervencií sme pre výber prvého miesta zohľadnili nasledujúce podklady:

- Všetky dostupné stratégie a podklady analyzované Spolkou vo fáze O, s dôrazom na Adaptačný plán na dopady zmeny klímy od Karpatského rozvojového inštitútu.
- Výstupy z 9 hĺbkových rozhovorov, uskutočnených tímom Spolky v decembri 2022 s nasledujúcimi osobnosťami:
  - 3 zástupcovia miestnych politikov a političiek (starosta Ladislav Lörinc, poslanec Marián Horenský, poslankyňa Iveta Adamčíková),
  - 3 zástupcovia z miestnych úradníkov a úradníčiek (Miestny úrad KVP, prednosta MÚ Miroslav Michalus, vedúci odboru výstavby a majetku Jaromil Čop, referentka správy zelene Jana Kolibábová),
  - 3 zástupcovia z úradníkov a úradníčiek Útvaru Hlavného architekta mesta Košice (Hlavný architekt Petr Kropp, Martin Jerguš, Barbora Smetanová).
- Výstupy z terénnych mapovaní Spolky uskutočnených v období január–február, na doplnenie výstupov analyzovaných rozhovorov.
- Príklady z praxe.

Na základe týchto podkladov sme zvažovali nasledujúci pred-finálny výber pre miesto intervencie:

- napojenie na existujúcu budovu organizácie Dorka,
- vybetonované časti po prašiakoch,
- vnútroblok Cottbuská,
- zraniteľné zóny podľa KRI,
- priestor pred Poliklinikou,
- cyklochodník pri vstupe do KVP,
- koniec pešej zóny smerom k materskej škole Húskova,
- detské ihriská v širšom okruhu ZŠ, ul. Čordákova,
- svah vedľa Iskry pri Elite Gym Košice,
- detské ihriská na východnej strane cesty (veľká voľná plocha pri Žihadielku),
- betónové plochy po parkoviskách.

Kritériami výberu finálneho miesta nám boli:

- Mikro mierka vhodná pre tento level (jedná sa o vstupnú fázu projektu, nie ešte o jeho rozbeh, či neskôr, ikonický zásah),
- exponovanosť miesta, pre zvýšenie dosahu intervencie,
- poloha na križovatke ciest, pre zvýšenie dosahu intervencie,
- priestor pre participáciu a prezentáciu projektu,
- potenciál pre vytvorenie si vzťahu s okolím – priestor, ktorý je takmer v centre pozornosti ale je zároveň vágnym priestorom,
- “slabý”/”takmer žiadny” charakter, umožňujúci tvorbu budúcnosti mimo zabehnuté koľaje,
- odklon od bodov, ktoré vyžadujú nám známe riešenia/na ktorých riešenie už existujú dostatočné podklady/na ktorých riešenie sú už naplánované intervencie,
- priestor, kde už je prvok, ktorý pracuje s vodou, dá sa naňho nadviazať,
- podľa KRI merania: miesto kde sa zbiera voda, je to trasa odtokových pomerov,
- v mikromierke dáva zmysel urbanisticky aj z hľadiska adaptačných opatrení.
- potenciál udržateľnosti zásahu

Vybrané miesto

Všetky miesta vo výbere navštívil expertný tím celkom dvakrát. Overili sme, že podmienky pre úvodnú intervenciu najlepšie spĺňa priestor v blízkosti detských ihrísk v širšom okruhu ZŠ, ul. Čordákova. Odporúčame zvoliť pre intervenciu práve tento priestor.

Popis priestoru v blízkosti detských ihrísk v širšom okruhu ZŠ, ul. Čordákova

“Kráčame pozdĺž cesty od ZŠ Janigova. Miesto je hneď v jeho tesnej blízkosti, len letmo sa dotýka hrany obchodného domu, kam mnoho ľudí chodí aj do miestnej knižnice Jána Bocatia. Táto hrana s ním však nekomunikuje. Ústi sem aj parkovisko Hemerkovej ulice a priestor by mohol byť centrom pozornosti, no teraz je akýmsi vágnym. Je miestom prechádzania, aj k celkom trom detským ihriskám a fontáne. Vyznačuje sa prítomnosťou zelene a miernym svahom, z ktorého je výhľad k Spojenej škole sv. Košických mučedníkov. Aj vďaka tomuto svahu je spádovým miestom v prípade návalových dažďov.” – úryvok z terénneho denníka, slovne popisujúci lokalitu.

Ortofotomapa súčasného stavu

Fotografie súčasného stavu
vybraného miesta

Koncept riešenia

Projekt Mestská krajina KVP impulzom k uvažovaniu o novej budúcnosti sídliska. Budúcnosti, ktorá je udržateľná, krásna a inkluzívna. Zmysel intervencie vidíme v možnosti vizualizovať túto budúcnosť a naštartovať predstavivosť miestnych ľudí. Intervencia spočíva vo vytvorení "miesta", ktoré tieto hodnoty budúcnosti komunikuje:

Prírode-blízke hospodárenie s dažďovou vodou

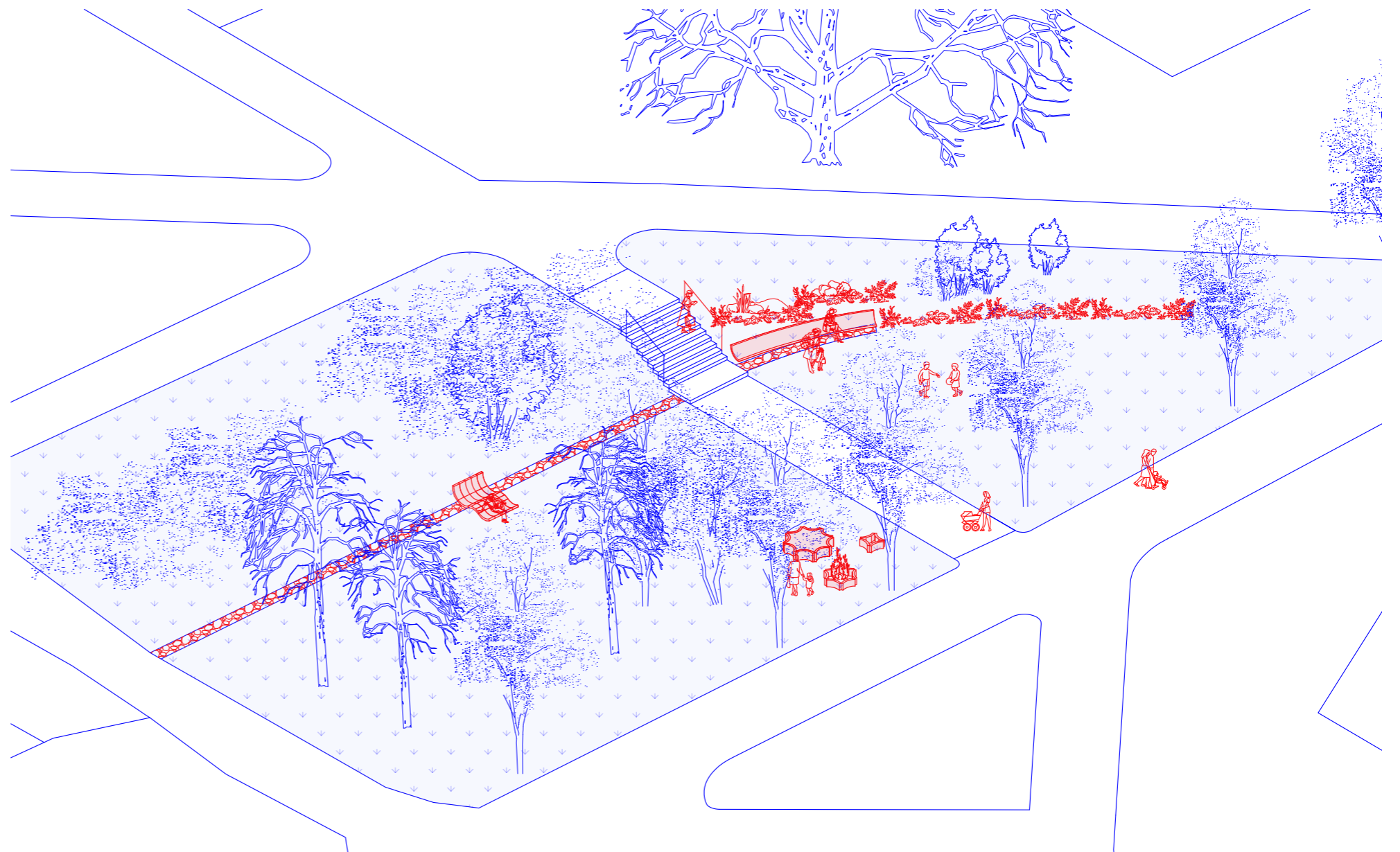
Na sídlisku sa nachádza množstvo prvkov, ktoré umožňujú reguláciu dažďovej vody, napr. betónové žľaby. Tie na vybranom mieste nahrádzame "vsakovacím prielahom", ktorý umožňuje vodu vsakovať, prípadne ju zadržiava a umožňuje tak jej vyparovanie. Vďaka tomu sa tiež zvyšuje vlhkosť v pôde. "Vsakovací prielah" vysadený trvalkovým porastom je zároveň estetickým krajinným prvkom, ktorý podporuje biodiverzitu a zlepšuje mikroklimu v mieste. Trvalkový záhon mení svoj výraz celoročne. Dobře navrhnutý záhon je tiež udržateľný z hľadiska starostlivosti - vyžaduje omnoho menej ľudskej práce, než napr. letničky.

Princípy cirkulárnej ekonomiky

Miesto vytvárania nových prvkov pracujeme s existujúcim materiálom. Výroba betónu je náročná z hľadiska produkcie emisií a tak predĺženie jeho životnosti je spôsobom, ako znížiť ekologickú stopu projektu na minimum. Recykláciou prvkov, ich očistením a povrchovou úpravou sme získali nový modulárny systém, ktorý je možné využiť na noho spôsobov.

Inkluzívnosť a rozmanitosť

Z betónových modulov vytvárame nový typ mobiliáru, ktorý vydrží mnoho rokov. Jeho variabilita umožňuje vytvoriť rôzne prvky na sedenie, ležanie, sadenie a iné aktivity. Bez jasne určenej funkcie abstraktné tvary podnecujú na predstavivosť k rôznorodému užívaniu. Súčasne na seba pútajú pozornosť a pomáhajú tak pozitívnym príkladom informovať o projekte premeny sídliska.

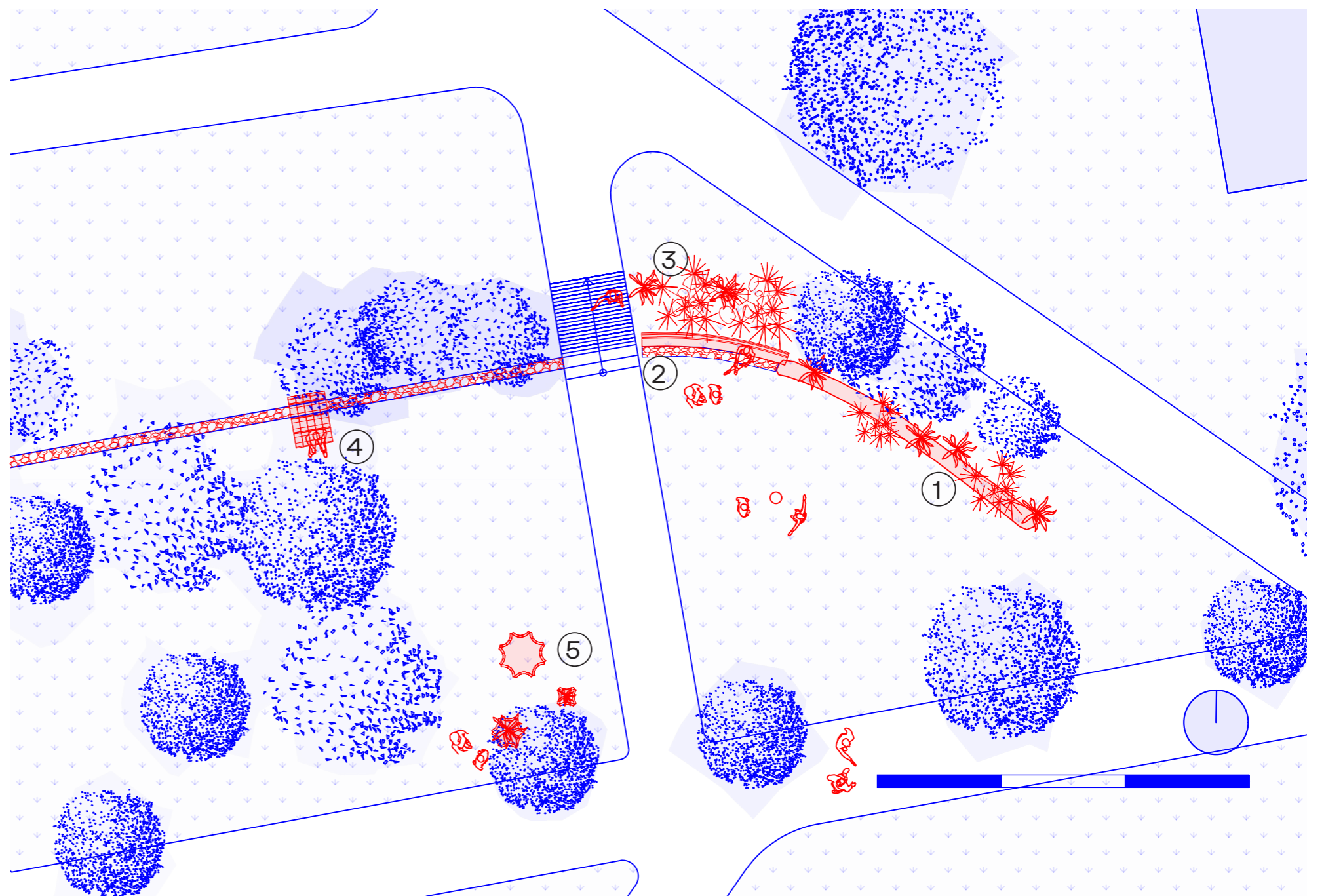
Axonometria riešenia M 1:200

Pôdorys riešenia

Pôdorys riešenia M 1:200

Legenda

- 1 Vsakovací prielah s trvalkovou výsadbou
- 2 Lavička
- 3 Možnosť trvalkovej výsadby pre zadržanie vody vo svahu
- 4 Mobiliár v tieni stromov
- 5 Mobiliár s možnosťou sedenia / sadenia

Princíp hospodárenia s dažďovou vodou

Dažďová voda na sídlisku je aktuálne odvádzaná do kanalizácie. V konkrétnom prípade svahu, kde je umiestnená intervencia, voda z chodníku steká smerom do betónového žľabu. Aktuálne trendy z hľadiska hospodárenia s dažďovou vodou smerujú k znižovaniu vody odvedenej do kanalizácie. Naopak, preferované je vsakovanie vo vegetačných plochách. Takýto princíp je jednoducho uplatniteľný naprieč celým sídliskom.

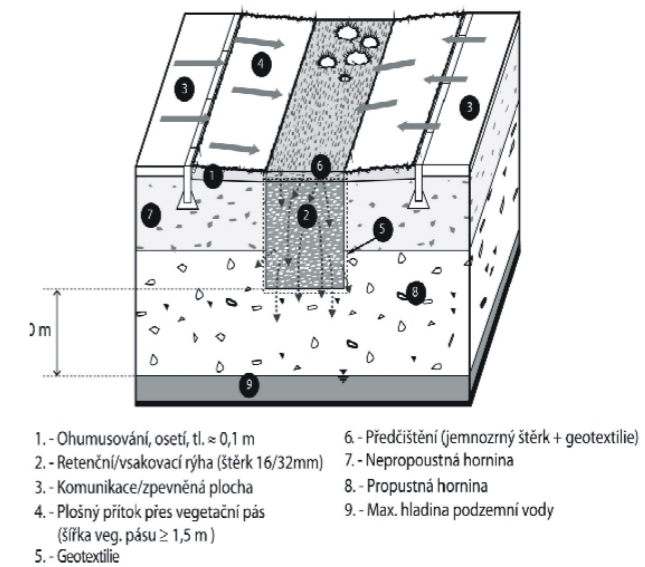
Po vyhotovení celkového plánu hospodárenia s dažďovou vodou bude možné určiť miesta, kde bude mať zásah najväčší dopad a umožní zachytávanie väčšieho množstva vody v teréne. Pre ilustráciu tohto princípu využívame priestor pre intervenciu.

Pri intervencii navrhujeme nahradiť betónový žľab vsakovacím prielahom s vegetáciou, ktorý umožní čiastočné udržanie vody v mieste a zároveň zachytí prívalové dažde. Vsakovací prielah je povrchové líniové opatrenie, ktoré umožňuje krátkodobé zadržanie dažďovej vody s maximálnou hĺbkou 30 cm. V sklone môžu byť umiestnené hrádzky, ktoré regulujú pohyb vody. Povrch prielahu môže tvoriť trávnik, lúka či trvalkový záhon. Podľa typu podložia sa jedná o vsakovací prielah obyčajný, s retenčnou rýhou alebo aj regulovaným odtokom. V prípade tejto intervencie aj z hľadiska veľkosti odvodňovanej plochy uvažujeme o obyčajnom vsakovacom prielahu s vhodnou vegetáciou.

Vo všeobecnosti je podložie sídliska je skôr ílovité a tak nie nutne vhodné na vsakovacie opatrenia. V prípade takýchto malých zásahov je však cieľom aj evapotranspirácia (vyparovanie), zvyšovanie vlhkosti pôdy a podpora biodiverzity.

↶
Riešenie trvalkovej výsadby v Oslo. Voda je z zo strešných odkvapov odvádzaná priamo do zelene.

↶
Princíp riešenia vsakovacieho prielahu s povrchovým plošným prítokom podľa českej normy TNV 75 9011

↶
Riešenie vsakovacieho prielahu, Nemecko. V popredí je prielah tvorený trávnikom, za hrádzkou ho tvorí výsadba kríkov a menších stromov. Štrkový podklad reguluje smer vody a zlepšuje vsakovacie vlastnosti.

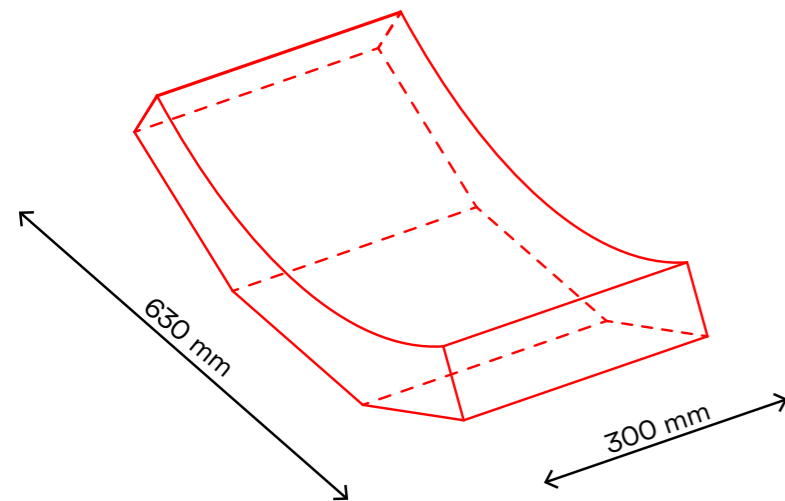
↶
Retenčná nádrž s vysadenými mokradnými rastlinami, ktoré fungujú ako čistiaci filter pre vody.

Práca s modulom žľabu

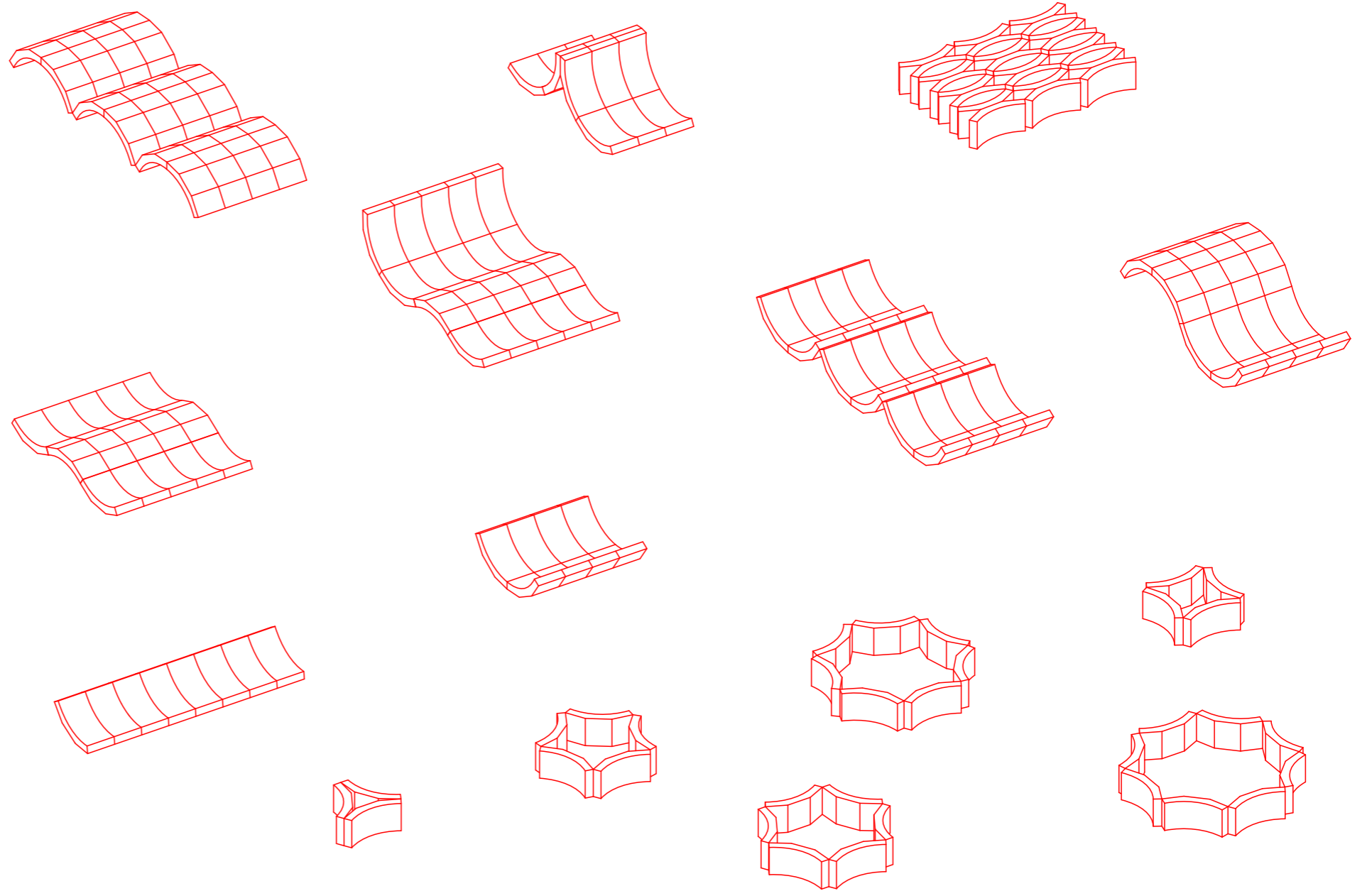
Betónový žľab, ktorý máme k dispozícii má rozmery približne 630 x 300 mm a hrúbku materiálu 80 mm. V žľabe sa aktuálne nachádza približne 60 prvkov vo východnej časti pozemku a 90 prvkov v západnej časti pozemku.

Tvar prvku umožňuje vytvárať rôznorodé priestorové kombinácie spájané pevným spojom (napr. chemickými kotvami, príp. cementové lôžko). Vzniká tak abstraktný mobiliár na ležanie, sedenie, sadenie a iné aktivity.

Konkrétne formy budú vybrané na základe konzultácie s MČ a etnografického pozorovania.

Betónový žľab PREFA Diviaky

Možné priestorové varianty mobiliáru

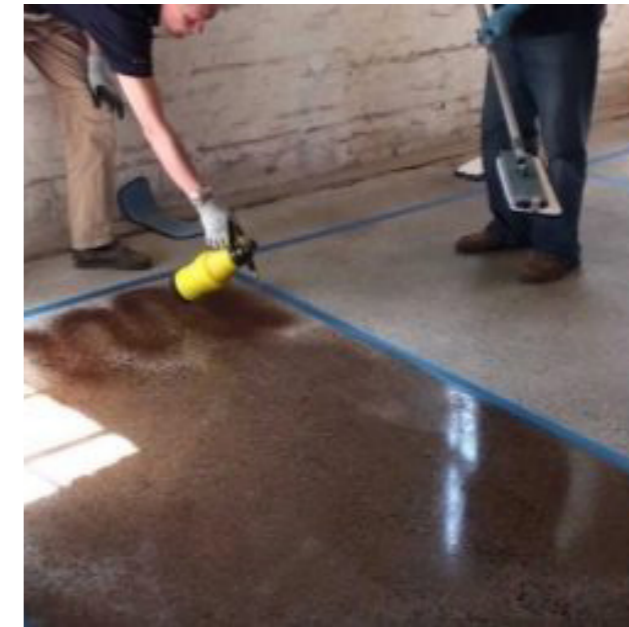
Povrchová úprava betónových prvkov a ich použitie

Pri povrchovej úprave uvažujeme o niekoľkých variantách. Vyčistený povrch betónu je možné ošetriť transparentným hydrofóbnym náterom, ktorý napr. zabraňuje šíreniu rias a udržuje tak povrch čistý. V prípade, že betónové prvky aj po vyčistení nebudú kvalitatívne zodpovedať, je možné ošetriť drobné nedokonalosti cementovým tmelom a následne ošetriť farebným hydrofóbnym a UV-stálym náterom.

V oboch variantách predpokladáme minimálne bezúdržbové obdobie piatich rokov. Je možné uvažovať aj o dlhšej životnosti, avšak náklady na intervenciu sa pri takomto riešení zvyšujú.

Krok I
Čistenie jednotlivých prvkov vysokotlakým čističom.

Krok II
Impregnácia prvkov dvojzložkovým polyuretánovým hydrofóbnym náterom

Krok III
Spájanie jednotlivých prvkov cementovými lôžkami, prípadne chemickou kotvou

Krok IV (varianta)
Možnosť aplikácie UV-stáleho farebného náteru

→
Postup práce s betónovými prvkami